

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo na II. slov. proti-alkoholni kongres.

Slovenci!

Kdo ne ljubi lepega našega domovja?

Kdo ne želi videti naroda našega srečnega?

Koga ne boli, videčega, kako hud sovrag izpodjeda srečo našemu ljudstvu?

Kdo ne vidi, da je alkoholizem, pijančevanje, tisti škodljivci, ki blaginji naši zasekava najgloblje rane, ki odnaša iz domovine na milijone narodnega imetja, ki je upropastil toliko naših rojakov?

Kdo ne želi tukaj pomagati?...

Rojaki!

Boj zoper alkoholizem traja pri nas šesto leto. Dasi je to delo izmed vseh najtežje, vendar se ne more reči, da bi bilo zaman. Posameznikov se je že mnogo rešilo, marsikje se manj pije, pojmi o alkoholizmu so se precej razjasnili, s protialkoholno mislijo je seznanjen ves narod.

Podlaga se je položila, Na tej podlagi se mora zidati naprej. Ne smemo in ne mislimo obstati sredi pota!

Naprej! — je naše geslo. Naprej proti škodljivemu ljudskemu, proti nespametnim razvadam, naprej za osvobojenje in stremenje naroda! Kdor želi svojemu narodu dobro, se nam pridruži v tem stremljenju!

Dati našemu gibanju novega impulza, razširiti in poglobiti to gibanje, pridobiti mu novih zaveznikov — ima namen

II. slovenski protialkoholni kongres, ki zboruje v Ljubljani v nedeljo, 4. julija 1909.

Korporacije, društva, družbe in posamezniki, vabimo vas, kličemo vas: Pridite, udeležite se tega shoda! Apeliramo na vaše rodoljubje: Pomagajte ljudstvo rešiti se iz močvirja in mu pripomoči do lepše bodočnosti!

* * *

Ob 9. začetek kongresa v „Unionu“.

Nagovori oficialnih zastopnikov.

Predavanja:

1. Ing. chem. Jos. Turk: Vpliv alkohola na človeško telo.
2. Dr. P. Gvidon Rant: Pijančevanje in ljudska npravnost.
3. Okr. sodnik Fr. Mikšinski: Pijanec pred sodiščem.
4. Slavko Ravnikar: Alkoholizem in narodno gospodarstvo.
5. Dr. Avgust Levičnik: Alkoholizem in jetika.
6. Dr. Fran Göstl: Alkoholizem in blaznost.
7. Janez Ev. Kalan: Principi in praktično delo.

* * *

Zvečer ob pol 8. ravnotam

brezalkoholna veselica.

Program:

1. Dr. Lenard: Šaljiv govor.
2. Pevanje kpletov.
3. Govor. Govori zastopnik dijaštva cand. iur. A. Veble.
4. Komičen prizor: Krčmar in pijanec za abstinenco.
5. Govor. Govori delavec Matija Mikelj.
6. Pevanje kpletov.

Med poedinimi točkami petje in tamburanje.

Prodajali se bodo šopki, razglednice, tiskovine in znaki društva „Abstinent“, jedila in brezalkoholne pijače.

Obenem:

Protialkoholna razstava.

Brezalkoholne pijače, tiskovine in slike.

* * *

Jako bi bilo želeli, da bi se čislano učiteljstvo — ne glede na stranke — zavzelo za protialkoholno delo. Šola je gotovo eden prvih činiteljev, ki mora tukaj vmes poseči. Zato gg. učitelji, na shodu dobro došli!

Vseučiliško vprašanje.

Slovensko napredno dijaštvo na Dunaju je sklicalo v petek, 18. t. m., shod po § 2. z dnevnim redom: Ital. in slov. pravna fakulteta. Poročal je med. Mirko Černič, ki je rekel, da je ital. vseučiliško vprašanje stopilo zopet v akuten štadij, da se je vlada vdala pritisku revolverjskih strelav ital. dijaštva v avli dunajskega vseučilišča in pritisku italijanskih poslancev. Poudarjal je zlasti vneboupijočo krivico, da se daje avstrijskim Italijanom, ki jih je komaj 700.000, univerza, dočim odide dvainpol milijona Slovanov praznih rok. Omenjal je tudi, da jugoslovanski poslanci v „Narodni zvezi“ niso storili svoje dolžnosti in da je tudi ljubljanski vseučiliški odsek srečno prespal vso zimo, ne da bi bil imel le eno sejo. — Zanesti se mora torej slov. dijaštvo le na samopomoč. Ustanovil se je dijaški vseučiliški odsek, ki dosedaj sicer ni mogel razviti posebnega delovanja, o katerem pa lahko trdimo, da je danes pri polnem življenju. Odsek je napravil načrt, po katerem pridemo vsaj za korak dalje v slov. vseučiliškem vprašanju. Gre predvsem za to, da se postavi finančna podlaga. Vsak Slovenec naj bi daroval v spomin Adamiču in Lundru vsako leto meseca septembra 10 ali 20 stot. in tako bi se v 10 letih nabral kapital 2 milijona kron. Za uresničenje te ideje pa se mora zavzeti z vso energijo slovensko dijaštvo samo, ker se na nikogar drugega ne moremo zanašati. — Ferialna društva bodo torej imela mnogo prijetnega dela, in če se to delo posreči, bomo morali reči, da smo napravili vsaj en korak naprej v tem prevažnem vprašanju in bomo potem mogli prisiliti naše poslance, da tudi oni kaj store za slovensko vseučilišče.

Absolv. jurist Obersnel je izjavil v imenu tržaških Slovencev, da ti sicer privoščijo Italijanom vseučilišče, ampak ne v Trstu, kjer je Slovencev, kakor so zadnje volitve pokazale, najmanj 40% vsega prebivalstva. Tržaški Slovenci imajo popolno pravico do represalij, pra-

vico, da zakličejo svoj mogočen veto proti ustanovitvi italijanskega vsoučilišča v Trstu. Omenjal je žalostne razmere Slovencev v Trstu in izrazil nado, da se slovenski poslanci vendarle ne spozabijo tako daleč, da ne bi storili vsega, da končno vendar pridemo tudi Slovenci do svojega vseučilišča.

Absolv. jurist Fettich je omenjal še škandalozno postopanje graškega višjega sodišča, ki ni pripustilo k sodni praksi g. P., češ, da je število uradništva v okrožju graškega sodišča že izpolnjeno. Ni jim zadosti, da zaničujejo in zatirajo slovenskega dijaka na vseučilišču, še po končanih študijah mu ne puščajo niti brezplačno tlačeniti državi. — Sprejete so bile tozadevne resolucije.

Izmed državnih poslancev se ni nihče udeležil shoda!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija: K 109.027-76.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz Istre.

Zaradi nepričakovanih zaprek, tako nam poročajo iz Kopra, se prestavi okraj. učit. konferenca na nedoločen čas. Ta se je ime a vršiti dne 21. pret. m. v Kopru. Ob tej priliki se je imelo sestaviti dnevni red našemu izrednemu občenemu zborovanju, ki se gotovo vrši dne 8. julija t. l. v Klancu od 10. pred.

Naj se li v teh spominih na Rudolfa dotikam kolegialnosti? Negoval jo je z vso skrbjo in žalil ni, nikogar ne z besedo in ne z dejanjem.

V prirojeni mu vljudnosti in naobraženosti, v znanju, ki si ga je izpopolnjeval vztrajno, zakaj vedel je, da mu šola ne nudi v zadostni meri tega, kar potrebuje učitelj, je dajal, bogat po izkušnjah, dasi še mlad, prebivalec rad dobre nasvete in navodila.

Z Rudolfom ni izgubila samo ljubeča soproga moža, ne le otroci očeta. Ljudstvo, ki je med njim deloval, svojega svetovalca in odkritega prijatelja, učenci njegovi izbornega učitelja, tovariši izrednega prijatelja.

O njegovi priljubljenosti je pričal krasen pogreb, lepi venci, pa takisto odkrite solze, ki so močile njegov prerani grob. Plakali so zvonovi in jokala je pesem nad svežo gomilo, ki je nanjo vsadilo ljudstvo cvet resnične, globoko občutene hvaležnosti. Ta cvet bo dehtel nad skromnim zadnjim domom in bodi tolažba ostalim. Ti pa, svetla, dobra duša, počivaj, počivaj sladko!

Andrej Rapč.

LISTEK.

† Rudolf Završnik.

Učiteljska pot. Ni široka. Tudi hoja po nji ni najugodnejša. Ali hodi nas po nji mnogo, saj držijo k vzvišenemu cilju...

In ti, tovariš, si hodil z nami po tej poti. Pa razmaknila se je, in tvoji koraki so obstali na poti za ciljem. Tvoja pot se je stekla v grob, mi romamo dalje. Ali pot je zopet ožja za en prostor, cilj je bolj oddaljen, zakaj iz srede naše se je izluščilo nekaj, kar je pomagalo v skupnem delu Ti, — nepozabni Rudolf!

Jesen je bila tistikrat, ko sem ga spoznal. Mlad, neizkušen, neznan v Olševku, kamor sem prišel na svojo prvo službo, sem bil takrat. Na klopci pred šolo sem sedel. Sosed je klepal pred hišo koso, ko je prišel on proti šoli. Nisem ga poznal; pa duša mi je zaslutila, da je tovariš ta, ki prihaja proti meni, ki ga pozdravlja sosed s takim spoštovanjem. In je odzdravil sosedu; mimogrede je rekel nekaj šaljivega, pa pristopil k meni: „Zdrav, Andrej!“ — In od takrat sva si bila prijatelja,

zakaj v istem trenutku sta se našli najini srci. — Koliko sem se naučil od Tebe, dragi! Po Tvojih stopnjah sem želel hoditi: tako spoštovanje sem hotel doseči med ljudstvom, ki sem imel med njim delovati, kot Ti. Stopal sem za Tabo, dosegal, ravnaše se po Tvojih navodilih, tudi precej Tvojega, a bil sem pač šele Tvoj učenec. In kako lepo življenje sva živila potem! Spomini, ali ne morete mirovati?! Tako temno se mi zdi sedaj po onih solčnih dneh, da mi je solzno oko ob spominu nanje. Rad bi pozabil. — Često sem se že ta čas vprašal: „Ali je res mogoče, da je umrl tudi on?“ Težke so moje misli in vprašujem se s tovarišem Lebanonom: „Kaj bo z nami — učitelji? V malo mesecih — in v enem okraju smo pokopali — štiri!“

Pa čemu tožbe, kaj žalost? Tebe, Rudolf, Tebe nisem videl nikdar žalostnega! Čemu naj pripisujem Tvoje solnce, Tvojo vedno veselost in živahnost? Morda rojstnemu kraju Tvojemu solnčnemu Kranju, kjer si dne 6. aprila 1867. leta zagledal luč sveta? Roditeljim Tvojim li? Ženi? Deci Tvoji? Ne vem. Ampak vem, da življenja boj človeku marsikdaj ogreni življenje Tebi ga menda ni mogel ogreniti. Morda pot,

ki si hodil po nji? Mogoče, zakaj bil si — učitelj. Po tej poti si hodil zvest svojim vzrom, samemu sebi, vnet za napredek šole že, ko si nastopil prvo službo v Cerknici 1888. l., pa potem, ko si 1889 prišel v Bloke, 1890 v prekrasni in ljub Ti Olševke in 1893 v takisto lepi Predvor, kjer se je stekla dne 14. junija t. l. Tvoja lepa, dela bogata, vesela, dasi s trnjem posuta učiteljska pot v grob.

In tako se je zgodilo, da smo spremili k zadnjemu počitku tovariša Rudolfa Završnika. Kdo je bil Završnik, kaj je bil? Vsi so ga poznali! Kaj naj vam, Podgorci, pravim o njem? Od malega otroka pa do starčka v Predvoru in, lahko bi rekel, v vsem Podgorju so poznali vsi ljubeznivega moža, ki je zahajal, z malo palčico mahaje, rad po okolici na izprehod ter za vsakega imel primerno besedo, šaljivo ali poučno, ki jo je čul rad starec, pa tudi otrok. Vsi so poznali moža, ki si je s svojim vljudnim vedenjem, s svojim močnim značajem pridobil ljubezen in spoštovanje vseh, ki so prišli z njim v dotiko. Bil je odkrit, brez fraze, brez praznih komplimentov, a vsekdar pošten in lojalen, pravi sin naše zdrave slovenske matere.

poldne dalje. — Da smo pa vendar sestavili dnevni red, je bil pozvan odbor na sejo dne 22. pret. m. v Čezarje. Odzvali smo se predsednikovemu vabilu vsi in tu sklenili, da bodi občni zbor 8. julija iz ozirov na te-le okolščine:

a) uradna učit. konferenca bo skoro gotovo sklicana dne 15. julija 1909 ter bo

b) istotako sklican najbrže naš dež. zbor, ki se mu predložijo posamezni zak. načrti v prihodnjih velikih počitnicah.

To veljaj v pojasnilo dopisoma na vodstvo društva iz voloskega okraja, od katerih je en proti in ena za 8. julij. Proti temu dnevni se je bilo, ker morajo tovariši Vološčani tega dne odpotovati na uradno konferenco. Čudno je pa vendar to, da eni odpotujejo že jutraj pred zborovanjem, medtem ko preostane časa zopet drugim za odhod po zborovanju. Izbiraj!

Zgodi se naj kar hoče, zborovali bomo vendar dne 8. julija t. l. po tem-le dnevnem redu:

I. Pretresovanje zakonskih načrtov v smislu sklepa občnega zbora v Borštu.

II. Obravnavanje zakona šol. obveznosti (D. š. z. z dne 4. aprila 1870., št. 23.) Poročevalec tov. Valentič.

III. Slučajnosti.

To je bila prva točka dnevnega reda naše odborne seje v Čezarjih. Izmed ostalih utegne zanimati tovariše druga, t. j. resolucija, da prevzame država 50% stroškov za vzdrževanje ljudskih šol od dežel.

Na našem občnem zborovanju v Kopru dne 13. maja smo se izrekli — dasiravno ne vsi, sprejeto je pa vendar bilo z večino nekaj glasov — naj se ljudsko šolstvo podpravi. Sedaj pa, tovariši-voditelji in člani občinskih zastopov ter krajnih šol. svetov, nasvetuje me o vam, da vsi brez izjeme podpišete dotično resolucijo ter izposlujete, da jo podpišejo tudi vsa županstva in krajni šol. sveti.

Resolucija, nanašajoča se na to zadevo, se nahaja v „U. T.“ z dne 11. maja 1909, ki jo naj blagovole tovariši prepisati. Za županstva in krajne šolske svete se je sklenilo naprositi „Zavezo“, naj nam ona preskribe še 20—30 prepisov. Ko je resolucija podpisana, naj se jo koj odpošlje na „Slov. jednoto“ na Dunaj. Kontradikcija je sicer to našim koprskim sklepom, a da ugodimo ukrepom in nasvetom naše dične „Zaveze“, sklenili smo mi takoj danes podpisati že imenovano resolucijo ter nasvetovati tudi vam, da to čimprej storite. Naša je že odpotovala. — S to hočemo polovico, polovici smo se pa odrekli. Tovariši, poizkusimo torej s polovico!

* * *

Z gnevom v srcu smo vzeli na znanje novico, da je oni Bunc, ki je predlagal na zborovanju v Borštu, naj naše društveno načelstvo izposluje, da bodi 14. majnik t. l. pučka prost, da s tem počastimo praznik, ko smo bili rešeni sužnosti konkordata, sprejemal skofa Nagla ter mu poljubljaj pristan, vkljub temu, da smo enoglasno sklenili dne 13. maja v Kopru, naj učiteljstvo ne sprejema škofov oficialno. Tovariša Venturini in Urbančič sta ga opozorila na oni sklep, a on je ostal pri svojem Bunc-Bunc! Kdaj ste še zapazili, da bi cerkveni organi slovesno sprejemali naše šol. oblastvenike? Nikdar in nikjer! Kar pa velja njim o nas, tisto naj velja tudi nam o njih. Ali ste že pozabili na „Zarjo“?

Da bodo pa vedeli cenjeni tovariši in tovarišice, kaj je to „Zarja“, povem takoj v par besedah!

„Zarja“ je oni list, ki je in ki še danes javno sramoti učiteljstvo. V tej „Zarji“ niso priznali niti tov. Buncu! Tovariši, saj živite v Bregu! Pozabil si še grenkosti in bridke ure, ki ste jih morali ti in sosednji tovariši prebiti zaradi raznih „Medvedov“ in „Volkov“, ki niso nič drugega nego slepo orodje onega Nagla, ki se mu ti preponižno klanjaš! Opozorjen si bil sicer na preteklost, a tvoje misli so gledale v prihodnost. Kaj pričakuješ od nje, nam sicer ni znano, a sanja se nam.

Pusti cerkvi, kar je cerkvenega, obdrži pa tudi šoli, kar je njenega!

Sedaj pa vsem tovarišem poziv!

Koprski tovariši vas kličejo, odkar imajo odbor v rokah, prvič na zborovanje. Ozirali smo se pri tem na vse mogoče okolščine in sklenili smo, da pridemo v Klanec. Da nam ne bo manjkalo nihče, smo gotovi. Kako bi naj? Kličejo nas naši interesi, stanovska zavednost in želja sniti se vsaj vsakotoliko, da si tu potožimo svoje gorje, da si tu nabereimo novih moči za bližajočo se naval. Pridite torej vsi, pričakuje vas gotovo odbor.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Dne 12. julija 1909 bo letna odborova seja s pregledom računov in računskim zaključkom. Še 5 članov je na dolgu; poslal sem jim zadnji opomin, naj se odzovejo sebi v korist. Občni zbor letos odpade.

Fran Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Kranjsko.

Ljubljanskemu učiteljstvu! Nedeljski učiteljski izlet je v nedeljo, 4. t. m. popoldne k „Jurju“ na Dolenjski cesti.

Socialni odsek.

Ljubljana, 30. junija. O. kr. poveljstvo 44. domobranske pehotne brigade v Ljubljani je dovolilo ljubljanskemu učiteljstvu na dan 28. junija ogled puške na stroj, ki je v avstrijski armadi v zadnjem času na novo vpeklana. Točno ob 4. uri se je zbralo pred vojaškim streljščem na Dolenjski cesti nad 40 učitelje in učiteljic večina iz Ljubljane, ki so se jim pridružili tudi nekateri tovariši in tovarišice iz ljubljanske okolice. Na vojaškem streljšču je pozdravil učiteljstvo najprijazneje obristeljant povdarjajoč pomen puške na stroj za moderno vojskovanje. Nato so nam domobranski častniki razložili ves ustroj teh pušk; razložili so pri tem dve puški na stroj v vse najmanjše dele in nam opisali pomen vsacega dela in funkcije, ki jo opravlja pri streljanju. Nato so vojski streljali na tarče in je videlo učiteljstvo strahovit vpliv tega groznega morilnega orodja, vsaj so vrste vojaških figur, postavljenih kot cilj streljanju kakor trava pod koso padali na tla.

Po ogledu puške na stroj se je zbralo učiteljstvo v priznani dobri gostilni pri „Jurju“ na Dolenjski cesti, kjer se je do trde noči zabavalo tako neprisiljeno in prijetno, kakor se morejo zabavati le tovariši med sabo.

Socialni odsek.

Učiteljsko društvo za kočevski okraj ima dne 8. julija ob 10. uri dopoldne svoj občni zbor v Ribnici.

Tov. nadučitelj Miha Vrbič poroča o šolskem odru.

Volijo se delegati za „Zavezino“ zborovanje in društveni novi odbor.

Na mnogobrojno udeležbo vabi

o d b o r.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Slovenska Bistrica je zborovalo v četrtek, dne 17. junija, v Slov. Bistrici. Posebno razveseljiv je bil prihod Makolčanov, ki jih vidimo sicer redko pri društvenih sestankih.

Ker je bil predsednik Kokl zadržan je, vodil zborovanje podpredsednik Krotký.

Izmed dopisov omenja „Zvezin“ dopis glede skupščine „Zaveze“ v Mariboru, o razpisu vakantnih mest v „Učit. Tov.“ ter glede poslovnega jezika pri uradnem učit. zborovanju. Navzoči so izražali svojo nevoljo zaradi nerodnega postopanja v tej zadevi.

Predavanje potovalnega učitelja Miloša Štiblerja je moralo izostati zaradi občnega zbora „Zadružne zveze“.

Za tem se je sprejela in odobrila znana resolucija v zadevi saniranja deželnih financ. Z verno se je lotilo te stvari učiteljstvo dalkiške in deške šole v Slov. Bistrici. Poskrbelo je ekspediranje resolucije občin Slov. Bistrica, Gornja Bistrica, Sp. Ložnica, Šentovec, Pitoznj, Cigoneca, Sp. Nova vas in drž. posl. V. Pišku. Posebno poštvalno je pri tej akciji sodeloval tov. Span.

Delegatom v Maribor so se nominirali gđ. Stegnar tov. Varl in Vršič, namestnici pa gđ. Feigel in ga. Hribarjeva.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima pevsko vajo za „Zavezino“ koncert v nedeljo, 4. julija, že ob 8. uri zjutraj, ne pa šele ob deveti. Tovariši pevci in tovarišice pevke naj blagovolijo prinesiti sekirice in priti točno o določenem času.

O d b o r.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 17. junija t. l. pri Sv. Bolfenku. Vkljub jako dvomljivemu vremenu — deževalo je skoraj ves predpoldan — se je zbralo vendar 14 društvenikov, da zboruje ob ogrski meji, na prijaznem vinorodnem Kogu, ki nudi pri jasnem vremenu krasen razgled daleč naokrog. Zborovalec so se pridružili: gospa Canjkova, nadučiteljica, in gospa Kosijeva, učiteljica soproga, gospodična Podkrajsekova, vrtnarica novoustanovljenega otroškega vrta v Ormožu ter gospodična Pernatova.

Predsednik tov. Rajšp poudarja v svojem pozdravu med drugim tudi, da nismo izleteli semkaj le v zabavo, ampak prišli smo sem na delo, da rešimo obširni zborovalni vzpored. Da se nas pa je pri deževnem vremenu toliko zbralo je nov dokaz, da pri večini društvenikov še ni izumrl čut celokupnosti. Potem nam poda predsednik še kratek pregled o sedanjem politiskem položaju in nam sledujoči predstavi drage goste ter jih še posebno pozdravi. Na to prevzame besedo domači učitelj tov. Cajnko, ki v kratkih, a presrečnih besedah izraža svoje veselje, da smo si tokrat zbrali Sv. Bolfenk za kraj zborovanja, ter želi zborovanju dosti uspeha, po zborovanju pa dosti zabave in razvedrila ter nas slednjič vabi še večkrat priti med prijazne Bolfance.

Dopisi, ki jih je bilo mnogo, se vzamejo na znanje, oziroma se imajo potom društva rešiti.

Tovariš Šijanec bi moral referirati o referatu „Prosto spise“; a pri razmotrivanju svojega referata je prišel do spoznanja, da je učitelj poleg vse prostosti, ki se tolikrat naglašuje, vendar nič manj kot prost, nasprotno velik suženj. Govoril je torej „O prostosti učiteljevi“ in obljubil pri uradni konferenci referirati o prostem spisu. Snov za svojo razpravo je zajemal iz prakse, namreč kako drugi prakticirajo učiteljevo prostost. Prosta metoda, prosto spise, prosto risanje, proste govorne vaje itd. Ali ne bi bil tudi učitelj rad prost? Predavatelj je za svoje reakcionarnemu času primerno podavanje o neprostosti in vezanju učiteljske prostosti žel burno odobravanje. Sledil je živahen razgovor ter se sklenilo opozoriti vse učiteljstvo ljudskih, kakor meščanskih, srednjih in visokih šol, da se zedini na skupno akcijo, ki jo je pričeti, da pridejo učitelji vseh šol, od ljudskih do visokih, do svoje v zakonu zajamčene prostosti, t. j. svojih pravic. Predavateljevi nasveti so se enoglasno sprejeli.

Referat „O vzornem šolskem redu“, ki ga je imel tov. Rajšp, je bil obširno in vestno izdelan. Tudi poročilo tov. Kosija „O šoli in kmetiškem vprašanju“ je zaradi temeljitosti in preciznosti ugajalo, ter so se predlagane teze soglasno odobrile.

Delegatom za letošnje glavno skupščino „Zaveze“ so izvoljeni tovariši: Rajšp, Kosi in Košar Rob., namestnikom pa Porekar, Preindl in tovarišica Velnarjeva.

Prihodnje zborovanje se vrši 5. avgusta pri Svetinjah, kamor je naše društvo že za to zborovanje prav prijazno povabljeni bilo.

Po izvršenem duševnem delu, smo se zbrali k skupnemu obedu v gostilnici g. Galiča, ki nas je tudi tokrat vsestransko zadovoljil, tako da je začelo prav prijetno postajati. Napivalo se je tovarišu domačemu nadučitelju in ostalemu učiteljstvu, predsedniku, nenavzočim, godovnjaku itd. Naš humorist je skrbel za smeh.

Na prijazno povabilo tov. Košarja smo si ogledali njegove trsne nasade in „katakombe“, kjer se shranjuje posebno sladka kapljica in mirujejo imenitni vinski duhovi, ki bi jih bili preveč vzdramili, če bi nas ne bil tov. Kosi odzval še k svojim gorciam, kjer smo med drugo zlato kapljico srkali tudi to iz leta 1895. Hvala! Presrečna hvala tudi obema gospodoma Košarjevi in Kosijevi za različne izborne prigrižljaje. Čisto posebno pa se zahvaljuje gospe Cajnkovej za njeno ljubeznivo čestitko in ovenčano godovno darilo vdani

t a j n i k.

Učiteljsko društvo za ljubotomski okraj je zborovalo dne 17. junija v Radencih. Udeležba je bila precej povoljna, tov. Tomažič je vesel, da more zopet po dolgem času pozdraviti tovariše in tovarišice o tolikem številu. Besed zaradi malomarnega obiska zborovanj je že preveč izgubil, zato hoče navesti besede prerano umrlega tov. Vande: „Vzrok mlačnost, nebržnost — žalibog tudi preziranje, da celo takih se najde, ki iz svoje višine pomilovalno pogledujejo na svoje „minderwertig“ sodruge (na ta proletarski drobiž); res, nečuvno obžalovanje! Najžalostneje pa je to, da nekateri in nekatere se niti člani društva niso. Tem in onim v pomislek: zakaj pa ste prišli v ta stan, ako svojih sotrudnikov ne smatrate enakovrednim, ako vam je učiteljsko društvo nepotrebna šara? Kdor nas zaničuje, tega bomo zaničevali tudi mi.“

Pokojni tovariš je pač dobro poznal naše razmere!

Tovariš predsednik uvidi, da se pri vsakoletnem izletu v Radence snide največ tovarišev in tovarišic, zato obljubi, da bomo odslej večkrat zborovali v gornjeradgonskem okraju in bomo mi radi šli med nje, ako je onim tako težko priti med nas.

Spominja so 40 letnice šol. zak. in poda na kratko zgodovino ljudske šole.

Pozdravlja v presrečnih besedah ravnatelja Robiča, ki obhaja letos dvojni jubilej, 60 letnico rojstva in 40 letnico službovanja. S ponosom lahko rečemo, da je bil tovariš vedno naš, vsakokrat je prihitel na zborovanje in nam s svojimi predavanji, ki so bila plod dolgotrajnih izkušenj, podal marsikaj koristnega in zanimivega. Ravnotako pozdravlja tovariša jubilaranta Čvachteja, ki se ni nikdar ustrašil dolge poti, ampak je vedno prišel k zborovanju. Želi obema, da bi še dolgo živela med nami. Nato izreče v imenu vseh tovarišev in tovarišic globoko sožalje tovarišici Kocmutovi ob bridki izgubi očeta. Pokojni tovariš je bil res pravi ljudski učitelj.

Po daljši debati se poveri tov. Mavriču naloga, da povabi prof. Lavterja k našemu prihodnjemu zborovanju in da tudi pri okr. konferenci nekaj ukrepe zaradi Lavterjeve računice.

Tov. predsednik prečita dole dopise, od katerih naj omenim onega od „Zaveze“ glede zborovanja dne 15. in 16. avgusta v Mariboru. Predsednik izrazi željo, da bi se naš okraj v kolikor mogoče častnem številu udeležil zborovanja. Izvolijo se delegati: Petovar Terezija, Robič Julija, Cvetko Fran in Mavrič Karel, namestniki: Janez Robič in Sprager Ferdinand.

Potem je bil še razgovor o konferenčnih vprašanjih, nakar se zaključil zborovanje.

Popoldne se je razvila prav živahna zabava, ob petju in godbi so kmalo minile ure in treba je bilo misliti na odhod.

Srednješolski vestnik.

** Plavice na gimnazijski slavnosti.

V nemškonalnialnih krogih vlada veliko razburjenje; deželni šolski svet na Zg. Avstrijskem je izrekel vodstvu neke gimnazije v Lincu, čije vsi učenci so nastopali na šolski slavnosti s plavicami, svojo najstrožjo grajo. V odloku se pravi, da je to zbudilo splošno razburjenje ker se je smatralo nošenje plavic za antidinastično demonstracijo.

** Matura na pazinjski gimnaziji.

Iz Pazina poročajo: V sredo, 23. pret. m., so se izvršili na tuk. gimnaziji zrelostni izpiti, ki jih je delalo 21 dijakov med temi 10 Slovencev, in sicer Ankele, Bune, Ovenkl, Finžgar, Lukane, Metlika, Novak, Samec, Valentič in Zakelj. — Prihodnje leto izgubi hrvaška gimnazija dve najboljši učni osebi, in sicer prof. Žica, ki je imenovan nadzornikom ljudskih šol na otokih, in prof. Bergiča, ki postane ravnatelj nove realke na Voloskem.

** Na idrijski realki je maturiralo 19 dijakov. Izpit jih je napravilo 17 (eden z odliko), eden je odstopil, eden je pa reprobiran za pol leta!

** Šolstvo v Bolgariji. Po službeni statistiki za leto 1905./6., ki je ravnokar izšla, je bilo v celi Bolgariji 305 srednjih šol, med njimi 23 popolnih gimnazij s 7 razredi (zanaprej se uvedejo 8 razredne gimnazije), 11 realk s 6 razredi in 20 petrazrednih realk. Vrhutega je še 252 enorazrednic do štirirazrednih meščanskih šol. Gimnazije se dele na moške in ženske: moških je 12, ženskih 10. Na gimnazijah je 12.411 dijakov in dijakin; učiteljstvo šteje na gimnazijah 668 oseb, 539 moških in 129 ženskih. Meščanske šole obiskuje 24.032 fantov in 13.611 deklet.

** Realna gimnazija v Beljaku. Šolskim letom 1909/10. se beljaška državna gimnazija začne izpreminjati v osemrazredno realno gimnazijo, in sicer se v tem šolskem letu odpre prvi razred novega tipa.

** Matura na tržaški državni gimnaziji. Zrelostni izpit, ki se je pričel 26. pret. mes., so napravili sledeči Slovenci: Lavoslav Čermelj, Ivan Kralj, Ljudevit Kušcer, vsi trije z odliko, Boštjan Errath. Vekoslav Sahar in Fran Šusteršič z dobrim uspehom.

** Naslov profesorja je dobil Baltazar Baebler na realki v Idriji.

Književnost in umetnost.

Engelbert Gangi: Zbrani spisi za mladino. I. zvezek. Pripovedni spisi. Izdalo in založilo društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani. Natiskala „Učit. tiskarna“. Cena 1 K, s poštnino 16 vin. več.

„Naša bodočnost“. Stev. 6. je izšla že urejena na način, kakor so si večkrat želeli vsi prijatelji narodnega naprednega naraščaja. V rubriki „Mladinskem glasniku“, ki mu bo izpopolnilo tudi „Vestnik sokolskega naraščaja“, se pravi: „Dolej je bila (Naša bodočnost) le list za šoli odraslo mladino, odslej pa hoče biti glasilo te mladine. Ne samo izobraževati, temveč tudi vzgajati in organizirati hoče odslej. V sokolskih delavskih in sličnih društvih že organizirani mladini hoče biti voditeljica in vzpodbujateljica...“ To vzvišeno nalogo je začel list lepo vršiti s članki „Ustavoznanstvo“ Ferda Plemiča, „Tehnika“ Karla Humka, „Skozi puščavo“, ki nudijo krasno poučno pa tudi predavateljsko gradivo. Vrhutega so še v listu „Prirodoslovni paberki“ in listek. „Naša bodočnost“ najtopleje priporočamo osobito izobraževalnim, bralnim in sokolskim društvom, mladencem in dekletom. Sezite po tem listu in ga pridno berite!

Domače ognjišče. Stev. 5. objavlja to-le vsebino: 1. Franc Milčinski: Naša zanemarljena mladina in! Kranjska, oblastna ji mačeha. — 2. M. K a b a j: Pokorščina je vir sreče. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter Bleiweis — Trsteniški: Nalezljive otroške bolezni. — 4. Slike iz vzgoje: Pri stricu zdravniku na deželi. — 5. Drobtine. — Toplo priporočamo!

Janez Trdina: Bajke in povesti. V. zvezek. Založil L. Sekwentner. Cena 2-50 K, vez. 3-50 K. — Podjetni založnik Schwentner si je pridobil neprecenljivo zaslug, ko nam je podal v naslado v tem zvezku zbrane še neobjavljene Trdinove spise. — Ne da se tajiti, da sodi Trdina med najodličnejše slovenske pripovednike. Trditi se mora, da je celo samosvoj in da nimamo nikogar, ki bi ga mogli primerjati z njim, tako kar se tiče snovi, jezika in sloga njegovih povesti in bajk: pred nami stoji njegova dela kakor dragoceno brušeno kamenje — naše veselje in naš ponos! Vse vrline Trdinovega mojstrskega peresa se kažejo tudi v tem zvezku. Kar je zapisanega, stoji kot pribito; nedosežno je glede slikovitosti, razkošno bogatega slovenskega jezika, glede jedrovnosti vsebine, ki je taka, kakor bi jo mojster kipar domačin izrezal iz slovenske lipe, izklesal iz skale bajnih Gorjancev: klasika! Bolehavost modernega tujstva v naši književnosti izgine ob Trdinovi samorodnosti